

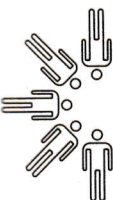
**Note ale seminarului susținut
între 1930 și 1934**

de C.G. Jung

**Coordonat de Claire Douglas
în două volume**

1

Traducere din engleză de
Sofia-Manuela Nicolae

**MISTERELE
INCONȘTIENȚULUI
COLECTIV**

TREI

Volumul I

Introducere	7
Mulțumiri.....	33
Membrii seminarului	35
Lista prescurtărilor bibliografice.....	38
Semestrul de toamnă	39
Prelegerea I. 15 octombrie 1930	41
Prelegerea a II-a. 22 octombrie 1930.....	58
Prelegerea a III-a. 29 octombrie 1930	76
Prelegerea a IV-a. 5 noiembrie 1930	91
Prelegerea a V-a. 12 noiembrie 1930.....	110
Prelegerea VI-a. 19 noiembrie 1930	128
Prelegerea a VII-a. 27 noiembrie 1930	146
Prelegerea a VIII-a. 3 decembrie 1930	163
Prelegerea a IX-a. 8 decembrie 1930.....	180
Prelegerea a X-a. 9 decembrie 1930.....	197
Semestrul de iarnă.....	209
Prelegerea I. 21 ianuarie 1931.....	211
Prelegerea a II-a. 4 februarie 1931	227
Prelegerea a III-a. 11 februarie 1931	243
Prelegerea a IV-a. 18 februarie 1931	262
Prelegerea a V-a. 25 februarie 1931.....	279
Prelegerea a VI-a. 3 martie 1931.....	295
Prelegerea a VII-a. 11 martie 1931	313
Prelegerea a VIII-a. 18 martie 1931	331
Prelegerea a IX-a. 25 martie 1931	351
Semestrul de primăvară.....	369
Prelegerea I. 6 mai 1931	371
Prelegerea a II-a. 21 mai 1931.....	388
Prelegerea a III-a. 27 mai 1931.....	409

Prelegerea a IV-a. 3 iunie 1931	424
Prelegerea a V-a. 10 iunie 1931	441
Prelegerea a VI-a. 24 iunie 1931	459
Semestrul de toamnă.....	
Prelegerea I. 11 noiembrie 1931	479
Prelegerea a II-a. 18 noiembrie 1931	496
Prelegerea a III-a. 25 noiembrie 1931	511
Prelegerea a IV-a. 2 decembrie 1931	526
Prelegerea a V-a. 9 decembrie 1931	540
Prelegerea a VI-a. 16 decembrie 1931	556
Semestrul de iarnă.....	
Prelegerea I. 20 ianuarie 1932	575
Prelegerea a II-a. 27 ianuarie 1932	588
Prelegerea a III-a. 3 februarie 1932	603
Prelegerea a IV-a. 10 februarie 1932	619
Prelegerea a V-a. 17 februarie 1932	634
Prelegerea a VI-a. 24 februarie 1932	649
Prelegerea a VII-a. 2 martie 1932	663
Prelegerea a VIII-a. 9 martie 1932	678
Prelegerea a IX-a. 16 martie 1932	694

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Semestrul de toamnă

Octombrie-decembrie 1930

Dr. Jung:

Doamnelor și domnilor, intenția mea era aceea de a continua seminariile despre vise, de care ne-am ocupat în ultimii doi ani.¹ Dar tocmai am susținut o serie de prelegeri în limba germană despre imaginile inconștiente² și am fost rugat să repet cursul aici. Prin urmare, a trebuit să mă hotărâsc să întrerup seminariile despre vise și să susțin în engleză aceleași prelegeri pe care le-am susținut în limba germană. Evident, numai câteva persoane m-au rugat acest lucru și, întrucât trăim într-o țară democrată, aș prefera să votați această decizie. Mă simt dator să vă spun că prelegerile tratează dezvoltarea funcției transcendente din vise și viziuni și reprezentările factuale ale acestor imagini, care servesc în cele din urmă sintezei individului: reconcilierea perechilor de contrarii și întregul proces al formării simbolului.

(Participanții au votat pentru imagini.)

Nu am aplicat întotdeauna acea „metodă a imaginilor”, așa cum este uneori numită acum. Oamenii încearcă mereu să facă o metodă din tot ceea ce pare să funcționeze, dar eu prefer să tratez subiectul nu ca pe o metodă, ci ca pe o serie de evenimente pe care le observăm, fără a trage concluzii prea multe și prea hazardate de acolo. Nu știm suficiente despre subiect, pentru a-l numi *metodă*, cuvânt care în științele naturale înseamnă o cale absolut sigură, care trebuie să ducă la anumite rezultate. Nu este cazul. Este un punct de vedere, un fel de ipoteză, și nici măcar nu doresc să dau impresia că este o procedură uzuală. Așa cum am spus, prefer să tratez acel subiect ca pe un simplu caz pe care-l observăm și asupra căruia nu ne pronunțăm cu vreo opinie sau vreo judecată, nu spunem dacă este sau nu recomandabil. Cu siguranță nu este o metodă în sensul unei proceduri necesare, care să-ți impună să desenezi. Oamenii recurg la ea deoarece este o metodă naturală de expresie, ca atunci când, dacă nu sunt

¹ Ultima întâlnire a seminarului „Analiza viselor” s-a ținut în data de 25 iunie 1930. Vezi mai sus, Lista de abrevieri, *Analiza viselor*.

² *Bericht über das Deutsche Seminar*, 6-11 octombrie 1930, susținut în Küsnacht/Zürich. Volum îngrijit de Olga von Koenig-Fachsenfeld (multiplicat la presă rotativă, Stuttgart, 1931). O a doua sesiune a fost susținută între 5 și 10 octombrie 1931 (Stuttgart, 1932).

de ajuns cuvintele pentru a explica un argument, faci un desen sau o schiță pentru a-l explica.

Aceasta, întrucât există anumite evenimente în dezvoltarea *psyche*-ului omenesc când lucrurile devin deosebit de ambigue și întunecate, iar oamenii devin incoerenți și nu se pot exprima. Apar situații în vis care păreau foarte clare, dar, imediat ce revii în starea de veghe, totul este încețoșat și îți se pare extraordinar de dificil să descrii ceea ce ai trăit de fapt; nu ai cuvinte pentru a explica acele situații intricate. Sunt multe gânduri care nu pot fi gândite clar; și sunt multe experiențe interioare care sunt vizibile numai pentru ochiul interior sau pentru inimă — oricum ați dori să numiți acel organ. Acolo pare foarte simplu, dar limbajul uman este inadecvat, și atunci oamenii se apucă de desenat. De asemenea, anumite experiențe din vise sau viziuni sunt atât de expresive, atât de pline de culoare și de viață sugestivă, încât visătorul se simte atras de ele și cedează în mod natural tentației de a reproduce ce a văzut. Prin urmare, sunt tot felul de motive pentru care oamenii se apucă de asta. Desigur, atunci când văd că natura experiențelor pacienților mei sugerează reprezentarea, eu îi încurajez, întrucât am învățat dintr-o îndelungată experiență — de aproape paisprezece ani — când să încurajez oamenii căroră acest lucru le este util. Îi ajută să concretizeze evenimentele interioare. Aceasta, întrucât majoritatea oamenilor suferă de prejudecata că ele nu sunt reale, pentru că nu pot fi manipulate și nici măcar nu pot fi discutate într-un mod logic. Într-un astfel de caz, desenul este neprețuit. El materializează; el face o declarație, astfel încât ceilalți oameni să-l poată vedea. Este acolo în realitate, ca și cum ar fi pictat pe zid; oamenii încep să se gândească la existența lui.

Vedeți, suntem atât de naivi în psihologia noastră, încât unii oameni foarte raționali sunt incapabili să admită realitatea faptelor psihice. Observ tot timpul acest lucru în analiză. De exemplu, o persoană vorbește respectuos despre un bătrân venerabil, deși îi poartă ranchiună și-l consideră un prost nenorocit. Dar neagă gândul și insistă că n-ar spune niciodată așa ceva. Apoi întreb: „Dar cine a spus-o?” Nu avem suficient de multă obiectivitate pentru a recunoaște că am nutrit un anumit gând, că a fost prezent. Nu vorbesc despre idioți și mincinoși, ci despre oameni comuni perfect rezonabili, cu minți funcționale și logice. Trebuie să instruiesc oameni cu minți logice. Îmi amintesc de un profesor de psihiatrie care avusese un vis în care manifestase o emoție uriașă față de un anumit bărbat — îl bătea — și, când mi l-a povestit, am remarcat că din vis reieșea clar că avea o emoție sau un resentiment în legătură cu domnul Cutare. „Nu, eu nu am avut niciodată un astfel de sentiment.” Atunci i-am

zis: „Spune-mi, eu am avut acel vis?” Dar nu putea recunoaște faptul că un astfel de gând fusese prezent. Este ca și cum o pasăre foarte ciudată ar apărea în această cameră — un flamingo, de exemplu — și apoi ar zbura din nou pe fereastră. Cineva ar putea spune că era imposibil ca o astfel de pasăre să se afle aici; a fost o halucinație. Dar, ca om de știință, aș spune că a fost un fapt că a avut loc o anumită viziune și că nu poate fi negat. Oamenii își neagă gândurile și viziunile până când ele devin atât de transparente, încât dispar și este ca și cum n-ar fi existat niciodată. Din nou și din nou, pacienții au avut experiențe destul de clare, dar nu le-au putut păstra pentru că erau experiențe interioare; le-au expus criticii conștiinței, care a pătruns în acele fapte și le-a destrămat până când, după un timp, n-a mai rămas nimic din ele.

Îmi amintesc un caz de nevroză compulsivă, un bărbat care ar fi trebuit să-și reia studiile la universitate. Am căzut de acord, după o muncă lungă și anevoioasă, că va face astfel dacă din analiză va reieși că e necesar. A sosit momentul în care am spus: „Aceasta ai de făcut, numai să te hotărăști”. El a admis, a spus că era cât se poate de logic. Următoarea zi, a venit și m-a anunțat că în noaptea precedentă avusese un vis interesant. Eram gata să-l întreb dacă s-a înscris la universitate, când mi-a povestit visul care mi-a demonstrat că regresase. I-am spus: „Nu te retragi cumva față de ceva din trecut?” „Deloc”, mi-a răspuns el. „Mă simt foarte bine.” Și am întrebat: „Dar cum a rămas cu planul nostru, planul asupra căruia căzusem de acord ieri?” „Ce plan? Nu-mi amintesc.” Dispăruse totul — dispăruse pe de-a-ntregul! Așa că i-am zis: „Dacă se volatilizează atât de repede, la fel de repede te volatilizezi și tu — ușa e acolo!” Cazul acela era terminat. Nu avea rost să continuăm o analiză în asemenea condiții. El supusese pur și simplu acel fapt psihic procesului de dezintegrare. I-a permis să se desfășoare, până n-a mai rămas nicio urmă. Iar aceasta se întâmplă mereu cu experiențele interioare; ele sunt dezintegrate de fapte concrete și de critici.

Dar când o astfel de experiență este desenată și pictată, este ca și cum ar fi luat formă. Funcționează ca o magie uneori, ca și cum ar fi fost adus pe lume; oamenii nu-l pot nega, dacă l-au văzut în afara lor. De exemplu, dacă-i spui unui om că ai descoperit o mină de aur, el nu prea crede; în mintea lui, se îndoiește și după două zile se gândește că a fost o iluzie. Dar dacă scoți la suprafață o mână de praf sau de pepite de aur care să-l impresioneze, l-ai convins. Atât suntem de primitivi. Astfel, pentru ca o experiență interioară să fie păstrată, pentru anumiți oameni este aproape o necesitate să o vadă exprimată într-o formă fizică exterioară. Este un aspect atât de important, încât te-ai putea simți chiar tentat să îl numești metodă, dar eu nu aș îndrăzni, întrucât aceste lucruri

sunt foarte delicate și complicate. Veți vedea, din felul în care gestionez acest caz, că îl iau ca pe niște fapte pe care le observăm. Și, pentru a vedea cum se dezvoltă o astfel de procedură, vă voi oferi mai întâi o serie de vise în care sunt demonstrate evenimentele care duc în cele din urmă la imagini.

Pacienta noastră este o femeie în jur de treizeci de ani. Are studii superioare, este foarte inteligentă, o intelectuală tipică, având o minte aproape matematică. Este naturalistă prin educație și cât se poate de rațională. Are o intuiție foarte dezvoltată, care ar trebui într-adevăr să funcționeze, dar este refulată, întrucât duce la rezultate iraționale, ceea ce, pentru mintea rațională, este foarte dezagreabil. Un asemenea caz, o atitudine psihică a unui astfel de personaj, are toate șansele să se întâlnească destul de devreme în viață cu o situație în care acea atitudine devine inutilă. Dacă soarta este binevoitoare, ajunge curând într-un impas. Dacă soarta nu este binevoitoare, i se permite să trăiască mult timp cu o astfel de atitudine și pierde, astfel, multe oportunități în viață. Această femeie a intrat într-un impas în jurul vârstei de treizeci de ani. Este suficient de bine; evident, soarta ei este binevoitoare, i-a dat o șansă la treizeci de ani. Alți oameni își primesc șansa la patruzeci și cinci sau la cincizeci de ani. Am văzut oameni chiar și la șaiszeci de ani, care au descoperit în final că văzuseră numai jumătate din realitate, că trăiseră numai jumătate din viață, descoperire ce este, desigur, foarte tristă la acea vârstă.

Oamenii cu o dezvoltare atât de unilaterală a funcției gândire au pe de altă parte o funcție simțire inferioară, întrucât simțirea este opusă gândirii.³ Simțirea este, atunci, arhaică și are toate avantajele și dezavantajele unei funcții arhaice. Funcția inferioară este în general caracterizată de urme ale psihologiei primitive — în primul rând de *participation mystique* — adică, individul devine în mod bizar identic cu alți oameni sau cu alte situații. Pacienta noastră avea sentimentele pe care i le acordaseră circumstanțele. Ea putea gândi ipotetic, dar nu putea simți ipotetic. De fapt, inteligența ei era atât de dezvoltată, încât gândea lucruri pe care oamenii din mediul ei nu le gândeau; chiar își făcuse un ideal din a fi altfel decât ceilalți oameni. Și deoarece gândirea ei era atât

³ Tipologia lui Jung este dezvoltată în *Tipuri psihologice*, OC 6 (orig., 1921). Pe scurt, Jung clasifică oamenii în funcție de două atitudini, introversiune și extraversiune, și patru funcții: gândire, simțire, senzație și intuiție. Introvertiții privesc în ei înșiși, punctul lor de referință fiind realitatea interioară; extravertiții privesc în afară, pentru a defini realitatea prin conexiunea cu obiectele lor exterioare. Gândirea numește și categorizează; simțirea oferă valoare și nuanță; senzația redă realitatea concretă, materială; intuiția se focalizează asupra posibilităților. Deși o persoană are nevoie de acces la fiecare atitudine și funcție și, de asemenea, să o dezvolte pe fiecare, Jung a considerat cel mai adesea că personalitatea este dominată de o singură atitudine și o singură funcție.

de diferențiată și atât de diferită de ceilalți oameni, o pune într-o poziție ciudată față de toată lumea. Nu exista niciun mod de a o aborda, nicio punte către ea. Era retrasă, într-un *tour d'ivoire*⁴ și, desigur, suferea din cauza acelei izolări ca de gheață.

Acum, funcția ei inferioară este baza aceluia *tour d'ivoire* și are pasaje secrete, culoare subterane pe unde poate scăpa și, întrucât este oarbă ca o cârțiță, nu știi unde va apărea. Dar puteți fi siguri că stabilește undeva conexiuni. Dacă ești complet izolat, ca un far pe mare, astfel încât nimeni nu se poate apropia, dacă ești perfect în funcția ta perfect diferențiată, atunci, dedesubt, ceva scapă în noapte. Sapă pasaje subterane și nimerește peste alți oameni, probabil. Această femeie este rațională, măritată, perpetuează specia, totul este foarte bine, și totuși este complet izolată. Desigur, mulți oameni căsătoriți nu sunt în mod deosebit conectați, iar alții, care nu sunt căsătoriți, sunt capabili să se conecteze foarte bine. Oamenii se căsătoresc adesea întrucât mariajul este o instituție, este alegerea rațională, dar nu există o uniune reală. Așa că este inevitabil, atunci când nu trăiești în relație, ca simțirea să nu poată accede până la înălțimile capului; este vizibil copleșită de intelect și dispare, dar reapare proiectată asupra unui bărbat care, desigur, nu este soțul. Acela este cazul unei femei, și sunt cazuri similare pentru bărbați. Lipsa de conexiune este atunci compensată printr-o bruscă relație magică, o fascinație, o *participation mystique*.⁵ Atunci, este de obicei dragoste la prima vedere și cea mai compulsivă formă de iubire. Era normal ca pacienta noastră să sufere de o astfel de problemă, conflictul suprem dintre gândirea ei rațională și natura ei primitivă.

Omit detaliile personale în mod intenționat, întrucât au o importanță atât de redusă pentru mine. Suntem cu toții captivați de circumstanțele exterioare, care ne fac mintea să se îndepărteze de ceea ce este real, și anume faptul că noi înșine suntem clivați interior. Ceea ce este aparent ne orbește și nu putem vedea problema reală. Firesc, aș spune, aflându-se într-un astfel de conflict aprins, această tânără femeie nu știa ce să facă. A încercat toate lucrurile obișnuite: l-a reprimat, a insistat că nu există, a încercat să scoată totul în afara realității, și nu a mers. Evident că nu merge. A devenit un conflict moral, conjurând cele

⁴ Turn de fildeș (N.t.)

⁵ În *Tipuri psihologice*, OC 6, par. 790, Jung definește *participation mystique* ca pe o „formă particulară de legătură psihologică cu obiectul, [în care] subiectul nu se poate distinge clar de obiect, ci este legat de acesta printr-o relație directă, care poate fi numită identitate parțială.” Jung a preluat termenul de la filosoful francez Lucien Lévy-Bruhl (1857-1939); vezi cartea sa *Les Fonctions mentales dans les sociétés inférieures* (1912; tradusă în engleză, *How Natives Think*, 1926).

Zece Porunci și Dumnezeu mai știe ce, dar nimic nu mergea, nici măcar mânia Domnului, întrucât era un fapt superior, iar acela nu reprezintă un element distructiv. Era cel mai bun lucru care i se putea întâmpla, bunătatea naturii care dorea s-o facă întreagă, și nu doar jumătate de ou. După ce încercase din răspuneri să înăbușe ceea ce considera ea a fi o incredibilă absurditate, în cele din urmă a renunțat și s-a dat bătută. Apoi a auzit de existența mea și s-a gândit că poate știam eu vreun cuvânt magic, așa că a venit la mine, cumva cu atitudinea femeii primitive care se duce la vraci și spune: „Ți-am adus ofrandă o găină și un minunat porc negru, iar acum te rog să-ți aplici miracolele asupra mea“. Nu mi-a fost greu să-i arăt că o astfel de atitudine era o greșeală. Curând, a fost pe drumul cel bun. A înțeles că depindea complet de ea și că nu se punea problema de vreun miracol. I-am spus: „Eu nu știu ce să fac, n-am nici cea mai mică idee cum să rezolv o astfel de problemă, sunt un om obișnuit și, dacă oamenii obișnuiți ar ști ce să facă, nu ar avea legi“.

Legea afirmă că este înțelept să te ghidezi după un anumit șir de repere — legile îmi dau întotdeauna impresia unui șir de stâlpi de telegraf ridicați în deșert. Ești liber să călătorești unde vrei, dar poți să te rătăcești. Dacă nu ești complet nebun, vei urma acea linie, un simplu drum marcat în haos. Nu pot spune decât că milioane și milioane de ființe umane au trecut, cu siguranță, prin aceeași situație. Este o situație tipică — știți că iubirile sunt din cele mai banale, iar în fiecare generație, răspunsul conștient este diferit. Ați fi teribil de șocați dacă ați afla modul în care Luther a rezolvat problema: „Dacă soția ta nu e bună“, a spus el, „ia-o pe servitoare“. Acum avem viziuni complet diferite, dar acela era un om sfânt. Prietenul său Bugenhagen⁶ avea trei neveste, toate legitime, iar Luther însuși avea două; încă se mai poate vizita dormitorul lui, în care erau trei paturi. Așa făceau oamenii pe vremea aceea. Există și acum vechi civilizații care știu perfect ce au de făcut într-un astfel de caz. Desigur, acea situație s-a repetat de nenumărate ori, iar mintea omenească, sau conștiința, sau *psyche*-ul omului este un sistem de metode de adaptare, modalități de a trata faptele vieții. De exemplu, avem ochi deoarece există soare; ochii și urechile noastre sunt sisteme de adaptare, iar al nostru *psyche* este exact la fel, adaptat nu numai față de exterior, ci și la conflictele interioare.

Motivele mitologice conțin multe situații umane tipice — precum motivul din basm în care un om este căzut undeva în capcană sau prins de pitici și dus într-un loc de unde nu poate scăpa; apoi, noaptea, un șoricel se duce la el și îi

⁶ Johann Bugenhagen, preot catolic care l-a urmat apoi pe Luther în reforma sa.

spune că, dacă face cutare și cutare lucru, va putea scăpa. Acesta este motivul intervenției animalului care sare în ajutor când totul este pierdut și numai catastrofa se întrevede la orizont; este ajutorul dat pentru a ieși dintr-un impas. Dar aceste animale din basme sunt simple reprezentări ale forțelor instinctuale inferioare din om. Ai putea observa zborul păsărilor, de exemplu, pentru a afla unde există apă. Sau omul se poate lăsa în voia calului său, care să adulmece apa. Sau dacă nu există în jur animale care să sară în ajutor, poate recurge la magie — să facă un desen în nisip sau să treacă cu o nuielușă magică pe deasupra solului — iar inconștientul lui îi va spune unde este apa.

Acum, acestea sunt fapte și, spun eu, dacă inconștientul poate ajuta în astfel de cazuri, de ce nu ar ajuta și în situația acestei femei? Sunt destul de sigur că inconștientul conține o soluție, așa că îi propun pacientei mele să-i urmărească activitatea prin intermediul viselor. Aceasta întrucât nu noi fabricăm visele, ele vin, pur și simplu, din inconștient; nu știm dacă sunt sau nu adevărate și numai experiența ne poate învăța dacă sunt sau nu prostii. Ea a fost de acord, așa că am început analiza. La început, așa cum se întâmplă de obicei, visele conțineau un material mai personal, tot soiul de rezistențe mărunte și atitudini greșite; dar când toate acelea au fost reglate, ele au început să atingă lucrurile fundamentale și să pregătească cu mare atenție o atitudine favorabilă pentru producerea simbolurilor în stare să aducă soluția problemei. Începem acum cu visele care au apărut atunci când prima parte a analizei, cea personală, era practic încheiată.

Încercam să cânt la un instrument și toți membrii familiei mele mă întrerupeau. Eram pe o terasă, privind spre mare, când un evreu bogat de la masa de alături a început și el să cânte. Muzica pe care o cânta era atât de frumoasă, încât m-am oprit o clipă din cântat pentru a-l asculta.

Acesta este un vis foarte simplu. Știți ce înseamnă muzica?

Dna Baynes: Simțirea.

Dr. Jung: Da, de vreme ce ea e foarte rațională, probabil simțirea ei se află în mare parte în inconștient. Visul aduce la iveală acea problemă. Ea cântă folosindu-și simțirea, compensând atitudinea ei diurnă preponderent intelectuală. Chiar și în analiză, ea privește totul cu precădere intelectual și își folosește foarte puțin sentimentele, pentru că ele nu pot fi manipulate, nu pot fi disponibile în realitate. Prin urmare, ea le utilizează în vis.

De exemplu, bătrânul Socrate era un om foarte rațional și avea un fel de daimon comic, care îi șoptea sfaturi foarte înțelepte. La un moment dat, se

plimba pe străzile Atenei adâncit într-o conversație cu un prieten, raționalizând lumea ca de obicei, când, deodată, daimonul l-a făcut să o ia pe o stradă lăturalnică; și, abia ajunsese acolo, când o mare turmă de porci a apărut pe strada pe care tocmai o părăsise, călcând în picioare trecătorii (Atena antică pusă într-o frumoasă lumină — turme de porci pe străzile principale!), tot așa cum ar fi fost călcat și el, dacă n-ar fi ascultat sfatul daimonului său. Apoi cu o altă ocazie, probabil după o noapte extenuantă de discuții raționale, daimonul a spus: „Socrate, arta Muzelor să fie străduința ta!”⁷ El nu a priceput, dar după multă chibzuință și-a cumpărat un fluiet! Eu nu neg motivul care l-a împins să facă acest lucru, deși, pentru noi, este amuzant. În acele vremuri, muzica reprezenta elementul dionisiac, care ținea foarte mult de simțire, opusul atitudinii raționale obișnuite a lui Socrate.

Prin urmare, pacienta mea a fost impulsionată să cânte, dar ceea ce este ascuns în inconștient nu există în conștient — sau nu suficient —, iar ea observă că, în timp ce încearcă să cânte, membrii familiei ei intervin continuu.

Dna Wickes: Familia convențională intervine în viața amoroasă.

Dr. Jung: Când ea încearcă să-și cânte sentimentele — să-și folosească propriile sentimente — devine brusc evident faptul că întreaga familie i se opune. „O astfel de grozăvie nu trebuie să se întâmple în familia noastră!” Totuși, în ciuda acestei familii sfinte, ea insistă să cânte. Apoi, un evreu bogat din apropiere cântă mult mai bine decât ea, iar ea renunță. Dar cum se dezvoltă aceste sentimente dacă ea nu le poate folosi? Ea trebuie să recunoască cu disperare că este obligată să le exerseze doar pentru a le menține în viață și, în mod firesc, familia ei și toți cei care o înconjoară vor fi absolut împotriva acestui lucru și o vor sfătui să nu aibă niciun sentiment. Apoi, însă, are loc ceva mai puțin vizibil: nu o ucide opoziția familiei, ci faptul că altcineva cântă mai bine decât ea. Acum, semnificația evreului bogat este puțin criptică. Să nu uităm că această femeie este protestantă, din ramura puritană a protestantismului. Trebuie să pătrundem ceva mai adânc în psihologia religiei protestante.

Dna Norris: Evreul reprezintă autoritatea.

Dr. Jung: Desigur, oricine cântă mai bine decât ea are o anumită autoritate. El ar putea fi un mare artist.

Dra Sergeant: El reprezintă frumusețea și dragostea de artă.

⁷ Jung citează anecdote despre daimonul lui Socrate în OC 3, par. 308; OC 10, par. 843, 853; OC 17, par. 300, *Analiza viselor*, pp. 38, 80-81 și *Zarathustra*, p. 133, cf. Platon, *Phaidon*, 60e [tr. în lb. rom. de Petru Creția].